

**Kansallinen Joustavan Perusopetuksen
kehittämisseminaari
5.-6.4.2018 Peurunka, Laukaa**

KT, Opetusneuvos Jussi Pihkala

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Tilannekatsaus

- Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho on asettanut nuorisotakuun kärkihankkeelle neuvottelukunnan ajalle 4.10.2017–31.12.2018.
- Neuvottelukunta korvaa aikaisemmin asetetun nuorisotakuun johtoryhmän. Pj. kansanedustaja Tiina Elovaara.
- Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen toimeenpanoa, seurata maakuntauudistusta nuorille suunnattujen palvelujen näkökulmasta sekä koota hyviä käytäntöjä hyödynnettäväksi kuntien ennaltaehkäisevässä työssä.
- Koordinaation varmistamiseksi kuuden ministeriön yhteinen NEET- ministeriryhmä päätti syyskuussa 2017 yhdistää NEET-toimintaohjelman, Nuorisotakuun ja nuorisotyöttömyyden vähentämisestä 28.8.2017 sovittujen toimien seurannan yhdeksi kokonaisuudeksi.

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -neuvottelukunta / Tilannekatsaus

- **Ohjaamoja** on noin 50 ja niissä työskentelee vähintään yhtenä päivänä viikossa yli 400 eri alojen ammattilaista. Vuonna 2017 Ohjaamot ovat kohdanneet nuoria asiakkaita yksilökäynteinä tai ryhmäohjauksessa 120 000 kertaa.
- **Luottohenkilötoimintamallia** on hahmoteltu sosiaalihuoltolain ja nuorisolain pohjalta.
- **Nuorten yrittäjyyspajatoiminta** on laajentunut valtakunnalliseksi, nuorten yrittäjyyspajat ovat osa TE-palveluja.
- **Palkkatukijärjestelmä** on uudistettu, sitä käytetään selkeämmin ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja avoimille työmarkkinoille työllistymisen edistämiseen.
- Koulupudokkuutta ehkäisevät toimet / **JOPO-toiminnan kehittäminen**, 14+16 hanketta

Koulupudokkuutta ehkäisevät toimet / JOPO-toiminnan kehittäminen

- JOPO-toiminnan kehittämiseen myönnetty yhteensä 700 000 euroa verkostohankkeille.
- 14 kehittämishanketta rahoitettu vuonna 2016 ja 16 hanketta vuonna 2017
- uusien ja jo olemassaolevien verkostojen yhteistyön kehittäminen
- täydennyskoulutus, mentorointi, suunnitelmalliset opintovierailut
- kansallisen tai alueellisten koulutustapahtumien järjestäminen
yhdessä OPH:n kanssa
- yhteistyö toisen asteen oppilaitosten sekä muiden JOPO-toteuttajien kanssa

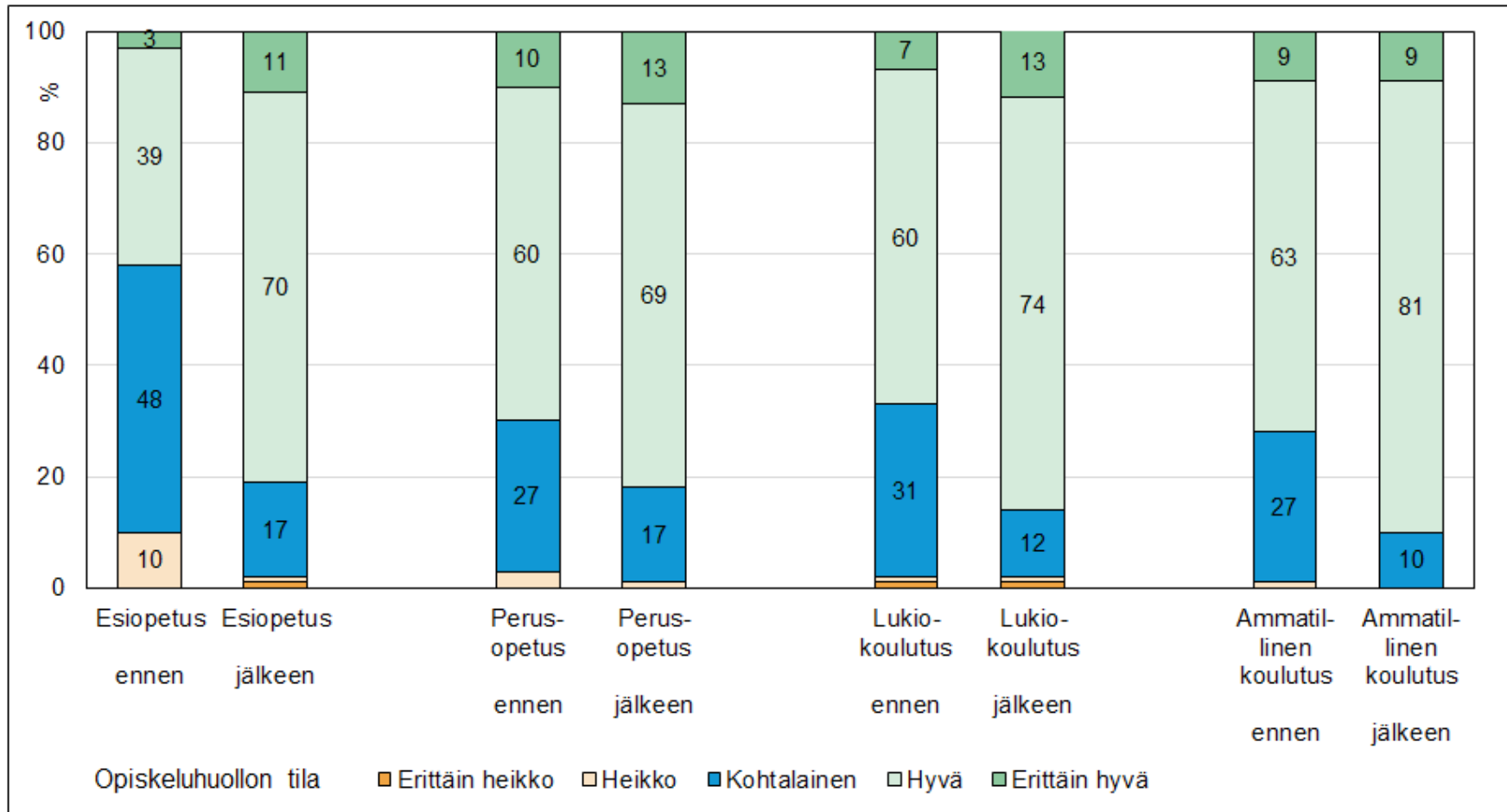
JOPO- toiminnan kehittäminen

- lähijaksojen ja työssäoppimisen yhdistäminen joustavasti perusopetuksen tavoitteisiin
- materiaalin tuottaminen JOPO-toiminnan tueksi
- Toiminnan kehittäminen niin, että JOPO-opiskelijoiden jatko-opintoihin ohjauksessa oleskeluluvan saaneiden oppilaiden erityistarpeet otetaan huomioon

Selvitys eduskunnalle oppilas- opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kevätistuntokaudella 2018

- Hyväksyessään oppilas- ja opiskelijahuoltolain eduskunta edellytti vastauksessaan (EV 218/2013 vp) kyseisen lain toimeenpanon arviointia. Eduskunta antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle seurantatehtävän uudistuksen vaikutuksista opiskeluhuollon vaikuttavuuteen, tehostumiseen, palvelujen saatavuuteen ja henkilöstön riittävyteen eri puolilla maata.
- OKM:n selvitys pohjautuu Karvin (2017) tekemään arviointiin sekä Kouluterveyskyselyjen (THL) ja TEA-Viisarin (THL ja OPH) tuloksiin.

Opiskeluhuollon tehostuminen

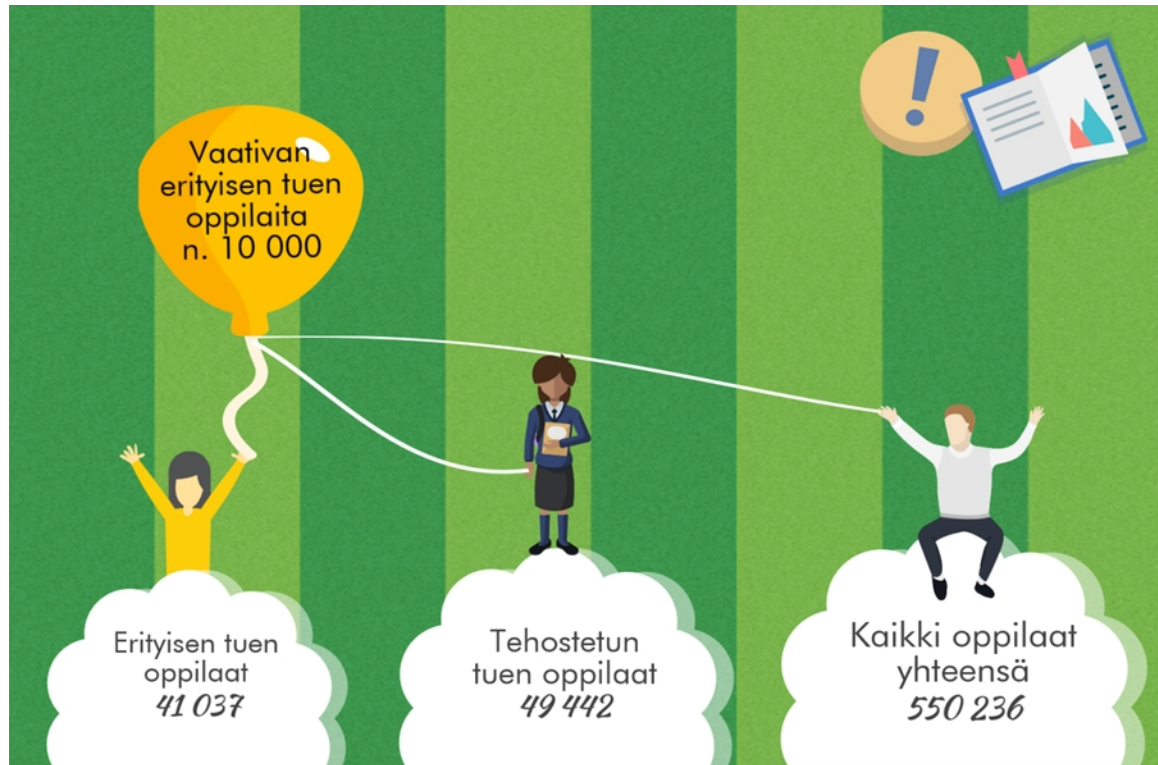
Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa

Kehittämissryhmän loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:34

Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden määrä ja opetuksen toteutuspaikka syksyllä 2016 (Tilastokeskus 2017)

- Erityisen tuen piirissä yli 41 000 peruskoulun oppilasta eli 7,5 % kaikista
- Erityisen tuen oppilaiden opetus osittain tai kokonaan yleisopetuksen ryhmissä yli 60 %
 - opetus kokonaan yleisopetuksen ryhmissä lähes 20 %
 - opetuksesta yli puolet yleisopetuksen ryhmissä noin 19 %
 - opetuksesta alle puolet yleisopetuksen ryhmissä yli 23 %
- Kokonaan erityisryhmässä yli 28 %
- Erityiskoulussa 9,6 % (noin 72 erityiskoulua)

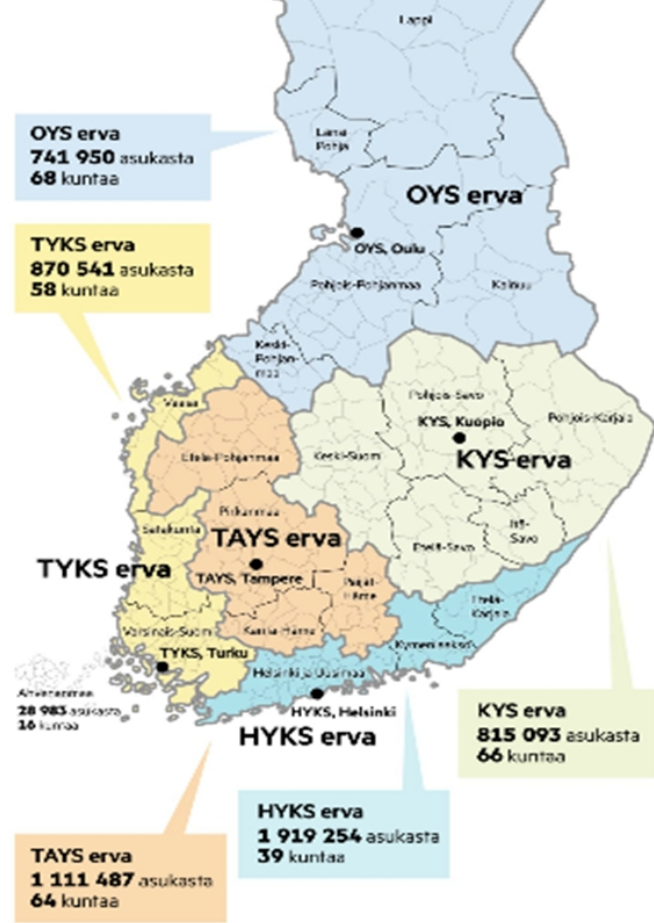
VIP-ohjaus- ja palveluverkoston kehittäminen

Sairaalaopetusyksiköt, Elmeri-koulut, valtion koulukotikoulut, kunnalliset erityiskoulut, oppimis- ja ohjauskeskus Valteri sekä yliopistolliset ja muut erityispedagogiikan tutkimus- ja koulutusyksiköt luovat alueelliset yhteistyöverkostot, jotka nimetään VIP-verkostoiksi.

Verkosto muodostuu sote-uudistusta mukaillen viidestä yhteisalueesta. Näistä verkostoista kehitetään vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostoja.

- Erityisehtoaikaa
- Sairaanhoitoalue
- Kunta

Hämeen läänin sairaala = HKS
 Kuopion yleisesittökeskus = KYS
 Oulun yliopistosairaala = OYS
 Tampereen yleisesittökeskus = TAYS
 Turun yliopistosairaala = TYKS

Terhi Ojala

Yhdyspinnat: Vaativan erityisen tuen kehittämisehdotukset / Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

- LAPE:n painopisteet:
 - ✓ erityis- ja vaativimman tason palvelut
 - ✓ lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuuri
 - ✓ perhekeskustoimintamalli
 - ✓ varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos hyvinvoinnin tukena

VIP-verkostojen ja LAPE:n yhdyspinta

LAPE tavoite: perustaa viidelle sote-uudistuksessa muodostuvalle yhteistoiminta-alueelle osin verkostorakenteiset lasten, nuorten ja perheiden palveluiden **osaamis- ja tukikeskukset**. Keskuksiin kootaan kaikkein vaativinta erityisosaamista ja erikoistumista edellyttävät lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelut. Muut lasten, nuorten ja perheiden vaativimmat palvelut liittyvät tai linkittyvät keskusten verkostorakenteeseen asiakaslähtöisyyden ja integraation periaattein.

Näin voidaan varmistaa vaativimpien palveluiden alueellisesti kattava saatavuus sekä palveluiden käyttäjille, erityisesti useita palveluja samanaikaisesti tarvitseville helposti avautuvat palveluiden kokonaisuudet.

VIP-verkostojen (2018-2020) tehtävät (Koivula 2018)

Vahvistaa vaativan erityisen tuen kehittämistä lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Alueellinen vaativan erityisen tuen **kehittäminen**.

Lisätä ja vahvistaa vaativan erityisen tuen toimijoiden kehittämisosaamista sekä **kannustaa** tavoitteelliseen kehittämis- ja kokeilutoimintaan.

Edistää yhdessä oppimista sekä hyvien käytäntöjen, työvälineiden ja innovaatioiden jakamista alueellisesti ja kansallisesti.

Kehittää uusia yhteistyön tapoja eri toimijoiden välillä.

VIP-verkostojen tehtävät / osaamisen vahvistaminen (Koivula 2018)

- Kuntien ja yksityisten opetuksen järjestäjien **koulujen sekä yliopistojen harjoittelukoulujen tukeminen ja ohjaaminen** vaativan erityisen tuen kysymyksissä.
- **Konsultoida ja ohjata opetushenkilöstöä** sekä moniammatillisia toimijoita vaativan erityisen tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- **Täydennyskoulutustarpeiden** kartoittaminen ja koulutuksen järjestäminen.

VIP etenee:

Ohjausryhmä 2.2.

Kansallinen kick off 12.3.

Alueellinen kehittämistyö
alkaa:

- **OYKS 29.5.Oulu**/Jaakko Viitasaari
/Valteri
- **TAYS 25.4. Tampere**/Johanna
Sergejeff
- **HYKS 2.5. Helsinki**/Minna Sillanpää,
Misa Möller
- **TYKS 3.5. Turku**/Merja Koivisto, Misa
Möller
- **KYS 4.5. Kuopio**/Inkeri Kekäläinen

- 100 toimijaa / ryhmä
 - 2 / org / yksikkö
 - Kutsukirje, ilmoittautuminen
/halukkuus mukaan
- +Syksy 2018 (2pv), +kevät 2019
(2pv)+

Alueellinen yhteistyö:
erityisesti OT-keskukset

Lisätietoja:

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Jussi Pihkala*

Opetushallitus: *Pirjo Koivula*

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri: *Terhi Ojala*

<https://www.valteri.fi/palvelut/kehittamiskumppanuus-3/kansalliset-kumppanuudet/>

Sairaalaopetusyksiköiden, Elmeri-koulujen, valtion koulukotikoulujen, kunnallisten erityiskoulujen, Valterin sekä yliopistojen erityispedagogiikan yksiköiden yhdyshenkilöt | asiantuntijat

Kasvatus- ja opetushenkilöstö, joiden ryhmissä on lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat vaativaa erityistä tukea

1. Luodaan toiminnan kivijalkaa: kevät 2018

Kansallinen kick off **12.3.** +
alueelliset tilaisuudet (1pv)
huhti-toukokuussa:

perustetaan yhteistyöverkostoja
viidelle ns. erva-alueelle,
pohditaan/rakennetaan
toimintaa ja toimijoitten
keskinäistä työnjakoa

+

**Syksy 2018 (1+1pv)--kevät
2019 (1+1pv) +syksy 2019?**

kehitetään, lisätään ja jaetaan
erityispedagogista osaamista

2. Koulutukset, mallit, menetelmät alk. syksy 2018 ->

Henkilöstön osaamis- ja
jaksamisresursseja vahvistetaan ja
uudistetaan alueellisesti erilaisin
koulutuksin, mallein ja menetelmin
teknologiaa hyödyntäen.

*Hyödynnetään myös jo olemassa oleva
kansallinen ja alueellinen koulutustarjonta
yms.*

*(mm. Oppimisen tuen päivät/Avi-yhteistyö,
Oppimisen Tuen Foorumi, pedagogiset
nettikahvilat, Oph/Valteri konsultaatioryhmä
jne.)*

**Vaativan erityisen tuen
tarjonta lähikouluissa ja
erityiskouluissa**

3. Tehostuneet opetus- ja tukitoimet 2020 ->

Uudistuneet joustavat
toimintamallit ja tehokkaat
pedagogiset menetelmät
kasvatus- ja opetushenkilöstön
käytössä

- **Opetushallitus on avannut valtionavustushaun koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi esi- ja perusopetuksessa**
- Avustusta voidaan käyttää opettajien palkkaamiseen samanaikaisopettajiksi, opetusryhmien jakamiseen tai jakotunteihin sekä avustajien palkkaamiseen sellaisiin esi- ja perusopetuksen opetusryhmiin, joissa opiskelee osittain tai kokonaan tehostetun tuen, erityisen tuen piirissä olevien oppilaita tai erikoissairaanhoidon piirissä olevia oppilaita.
- Avustusta voidaan käyttää myös erityisopetuksen laadun kehittämiseen tarvittaviin materiaaleihin. Haettavissa on yhteensä 30 miljoonaa euroa.
- Avustusta myönnetään opetuksen järjestäjälle koulukohtaisesti seuraavien koulujen toiminta-alueita kuvaavien indikaattoreiden perusteella: 30-54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuus ikäluokasta, työttömyysaste, vieraskielisten osuus sekä opetukseen käytetty resurssi (euroa/oppilas) vuonna 2017.
- Avustusten hakuaika päättyy 25.4.2018.

Jatkettu oppivelvollisuus - esityksen taustaa

- Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu (Dnro 5002/4/14)
- Lapsiasiavaltuutetun esitys (LAPS/200/2014) opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä Suomen Kuntaliitolle
- Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossaan (OKM/201/050/2014) esittänyt selvittävänsä osana vaativan erityisen tuen kehittämisryhmän työtä mahdolliset lainsäädännölliset ja rahoitukselliset keinot, joilla oppivelvollisuusiän ylittäneiden nuorten oikeus saada perusopetusta voitaisiin turvata.

Kaupunki

Helsinki ei kustanna mielenterveys- ongelmaisen 17-vuotiaan peruskoulua loppuun

Helsinki ei kustanna oppivelvollisuusiän ylittäneen tytön sairaalakoulua toisella paikkakunnalla. 17-vuotiaan Emmin kohdalla koulunkäynti venyi mielenterveysongelmien takia.

Perusopetuslakiin jatkettu oppivelvollisuus

- Perusopetuslain 25 §:n säännöstä esitetään muutettavaksi siten, että oppivelvollisuuden jatkamista koskeva päätös voidaan tehdä kesken oppivelvollisuuden suorittamisen, mikäli vammaisuuden tai sairauden vuoksi on ilmeistä, että oppilas ei saavuta perusopetuksen päättötodistusta perusopetuslaissa 25 §:n 1 momentissa säädetyssä ajassa oppilaalle annetuista tukitoimista huolimatta. Tästä käytetään nimitystä jatkettu oppivelvollisuus.
- Lakimuutos laajentaisi yksittäisen oppilaan oppivelvollisuuskäyttäytymistä vuodella ja oppivelvollisuus päättyy sen kevätlukukauden lopussa kun oppilas täyttää 18 vuotta. Tällöin myös perusopetuslain 4 §:n mukainen kunnan opetuksen järjestämisvelvollisuus laajenee.

Perusopetuslakiin jatkettu oppivelvollisuus

- **Muutoksella ei laajennettaisi perusopetuslain 25.1 §:n mukaista määritelmää oppivelvollisuusikäisyydestä, vaan kunnan järjestämisvelvollisuus laajenisi yksittäisiin tilanteisiin, joissa oppilas ei ole saavuttanut perusopetuksen päättötodistusta oppivelvollisuusikäisenä vamman tai sairauden johdosta.**
- **Edellyttäisi hallintopäätöstä - oppilaan kotikunta.**
- **Esityksen oppivelvollisuuden jatkamisesta voisi tehdä 15 vuotta täyttänyt oppilas itse, oppilasta opettava opettaja, rehtori tai oppilaan huoltaja sekä tarvittaessa oppilaan muun laillinen edustaja.**

Perusopetuslakiin jatkettu oppivelvollisuus

- **Jatkettua oppivelvollisuutta koskeva päätös voitaisiin tehdä vuosiluokilla 7-9.**
- **Päätöstä ei voisi tehdä, mikäli on ilmeistä ettei oppilas tulisi oppivelvollisuuden jatkamisesta huolimatta saavuttamaan perusopetuksen päättötodistusta. Tällöin oppilas tulee ohjata oppilaan etu huomioiden, tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen, esimerkiksi aikuisten perusopetukseen tai valmistavaan opetukseen.**
- **Työryhmän arvion mukaan kyse on 50-150 yläluokkalaisesta. Heillä usein sairaalaopetuskytkentä.**

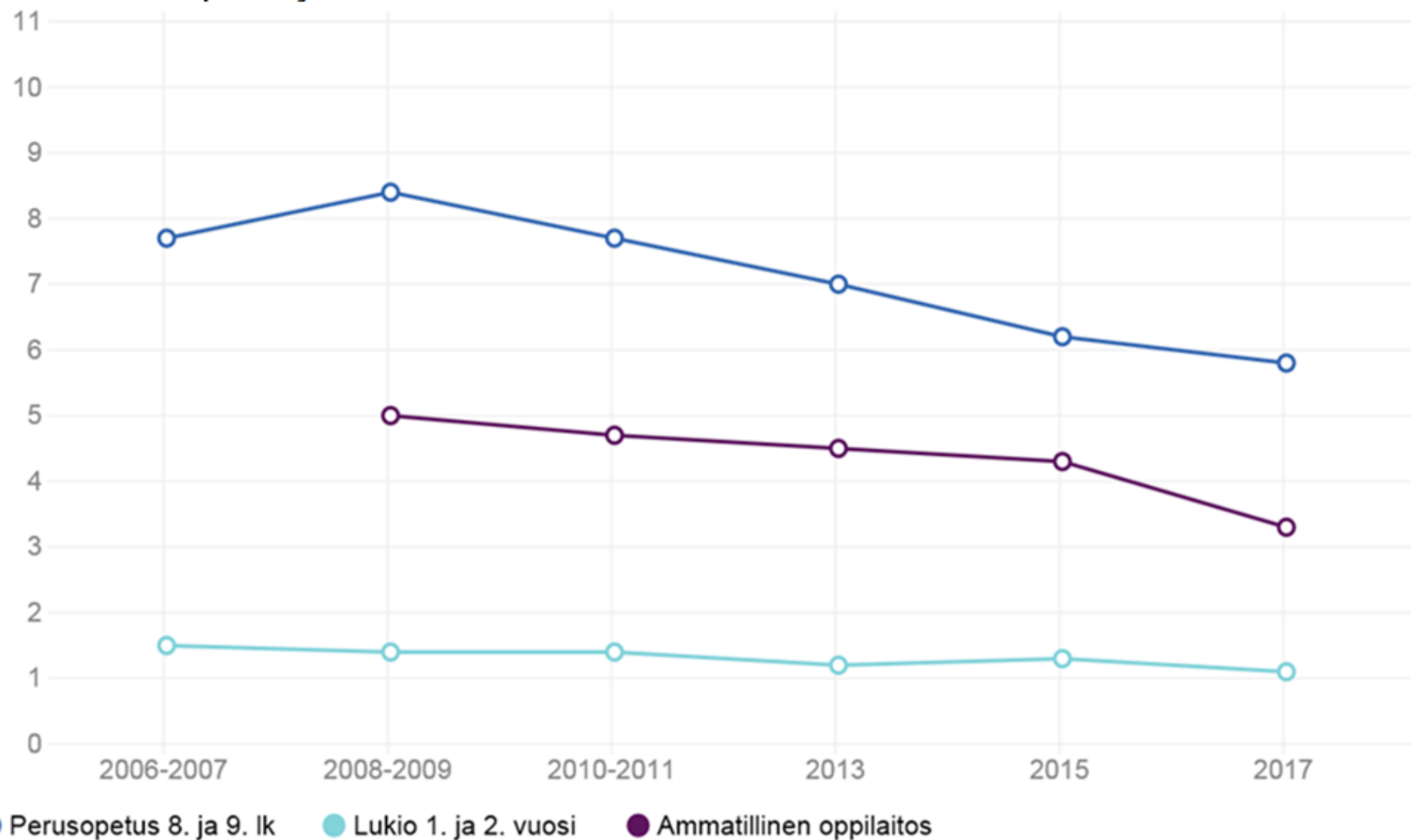
Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen
varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa
sekä toisella asteella. Loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:16

Kiusattuna vähintään kerran viikossa, %

Lähde: Kouluterveyskysely

- Sukupuoli yhteensä

Työryhmän perusajatus

- ✓ Kiusaamisen ehkäisy ja työrauhan edistäminen tarvitsee tuekseen
 - yhteisen arvopohjan
 - yhteisesti sovitut toimintatavat sekä
 - yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen perustuvan toimintakulttuurin

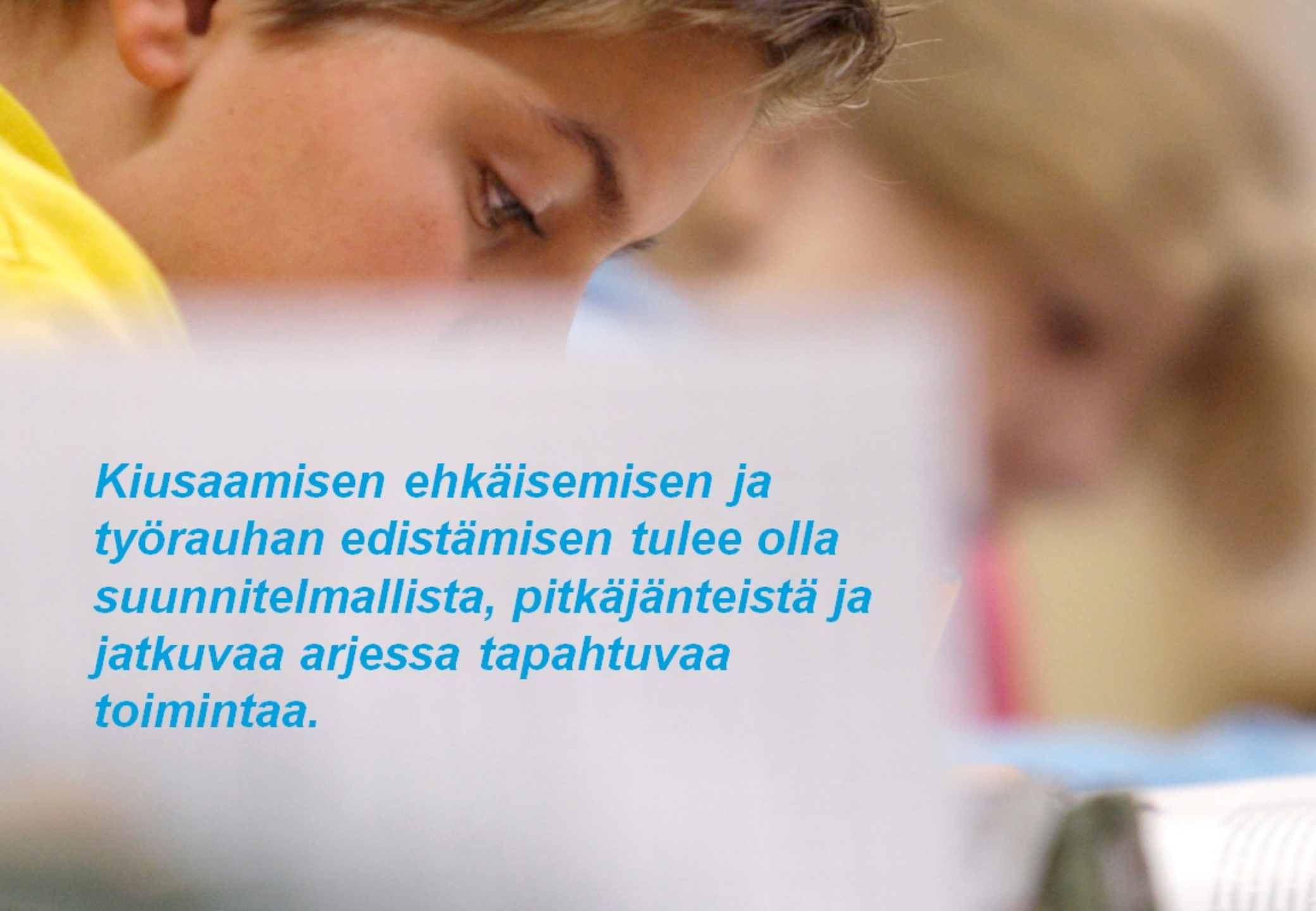
johon kaikki varhaiskasvatukseen, koulun ja oppilaitosten aikuiset ja lapset ja vanhemmat sitoutuvat

Lainsäädännön muutosesitykset

- ❑ [Varhaiskasvatuslakiin](#) (36/1973) kirjataan, että lasta tulee suojata kiusaamiselta, väkivallalta ja muulta häirinnältä.
- ❑ Opetustoimen lainsäädäntöön lisätään vaatimus ottaa [lapsen etu ensisijaisesti](#) huomioon kaikessa opetustoimen päätöksenteossa ja toiminnassa.
- ❑ Perusopetuslakiin, lukiolakiin sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lakiin lisätään [oppilaalle ja opiskelijalle velvollisuus](#) välttää sellaista käyttäytymistä ja toimia, jotka voivat aiheuttaa vaaraa koulu/oppilaitosyhteisölle tai oppimisympäristön turvallisuudelle.

Työryhmän esityksiä

- ❑ Perusopetuksessa laajentaa opetustoimen henkilöstön henkilöpiiriä, jolla on oikeus määrätä opetusta häiritsevää tai muuten koulun järjestystä rikkova tai vilpillisesti menettelevä oppilas jälki-istuntoon, poistumaan opetustilasta sekä tehtävien suorittamisesta työpäivän jälkeen.
- ❑ Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan turvaamistoimena evätä enintään jäljellä olevaksi ja seuraavaksi työpäiväksi oppilaan, toisten oppilaiden ja opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuuden turvaamiseksi. Epäämisen aikana oppilaalle tehdään suunnitelma oppilaan tarvitsemasta oppilashuollollisesta ja muusta tarvittavasta tuesta.

Kiusaamisen ehkäisemisen ja työrauhan edistämisen tulee olla suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja jatkuvaa arjessa tapahtuvaa toimintaa.

A close-up photograph of a young boy with curly blonde hair, smiling broadly and looking towards a woman on the left. The woman is wearing a blue t-shirt with the words "pe jeans" written in a cursive font. The word "KIITOS" is overlaid in the center of the image in a bold, orange, sans-serif font.

KIITOS